

kor a nap felkel, másnap reggelig. Az egész falu története ez, a falu lakosaié, állataié, környékéé, a strandé, disznóusztatóé, fáké, a Dunáé, a cséplőgépeké, a dinnye és szőlő áráé, a vidám dalokat füttyörésző adóvégrehajtóé, izzadtan a társadalom ellenségei után loholó csendőröké, a legyeké, a pletykáé, a gonoszságé, ostobaságé, tárgyaké és indulatoké. Mennyivel többet mutat, mint egy kikapott figura körülményes egyéni élete, akár egész élete is, születéstől a haláláig. Szenvedély nélküli története ez az emberi élet és település egy kis egészének. Lokalitása éppen arra mutat, hogy ha el is különíthető, de nem egyedülálló. Majdnem az hangzik ki a sorok mögül, az egész világ egy falu. Mindenesetre minden falu egy falu. Minden disznó egy disznó, minden fa egy fa, csak a körülmények változók. Minden falu egy falu, minden nap egy nap, tiszteld atyádat és anyádat, a pénz nem boldogít, csupa kenetteljes szavak és konstruktív megállapítások, amik azonban az író szájából kikerülve félreérthetetlen gixert kapnak, megállapításokká válnak, félreérthetetlen megállapításokká, jellemzőkké egy egész társadalomra, sőt mi több egy egész emberiségre. Ez a tény határozza meg a regény helyzetét világszemléletileg. És ez a világszemlélet, bár egy síkon halad társadalmunk megnyilvánulásaiival, velük mégis félreérthetetlenül szembenáll.

4. Nagy Lajos írásai értelmes emberek részére készültek. Értelmes polgárok is elolvashatják, magukévá tehetik, viszont a munkásolvasó sem tud vele sokat kezdeni, ha értelmetlen az illető. A kép, amit faluregényében elének tár, ha nem is torzkép, de karikatúra. Viszont mi mást is adhat napjaink szabadsága mellett a világ embereiről, eszméiről és megnyilvánulásairól az író, a legtöbb, amit adhat ez. Ami az írók körülveszi, merő karikatúra. Legálább is annak a részére, akinek a lehetséges legjobbról, legbecsületesebből és legészszerübből vannak konkrét elképzelései. Nagy Lajos azok közé tartozik, akiknek vannak, nem egy helyen világosan bebizonyította ezt. Ezzel szemben amit láthat és amiről beszámolhat, kétségbeesett karikatúra. Karikatúra, mint ahogy karikatúra egy társadalom, egy gondolkodás, egy rendszer, ami pusztulásának idejét éli, egy épkezláb emberhez viszonyítva egy oszladozó, bomladozó hullakarikatúra kétségtelenül. Karikatúra viszont a kialakuló világrendszer is, mint ahogy karikatúra egy három, négy, vagy öthömapos méhmagzat. Egyáltalán a karikatúrák korát éljük, eszmékben, embertípusokban, gazdasági berendezkedésekben, politikai jelszavakban és minden egyéb fikciókban éppúgy, mint az uccaseprésben, kereskedésben, házépítésben, egyszóval a realitásokban. Ennek a nem megteremtett és átformált, de valóságában adott karikatúrának visszaadója Nagy Lajos, akinek józansága magában rejti, mint magot, a hitet és akinek kételkedő suttogása egy boldogabb korban hangos kiáltással erősödve felébreszti a bután alvó embereket.

(Budapest)

Remenyik Zsigmond

PETŐFI HAGYOMÁNYA kitörölhetetlen a magyar irodalomból. Valahányszor új vérkeringés indul, valahányszor új sorakozók lépnek a porondra — irodalmon tül célokkal! — Petőfi módszere, s Petőfi temperamentuma jelenik meg újabb változatban. Nagyon érthető és nagyon természetes ez. Annak a mozgásnak a játéka ez, amely alulról frissíti fel a felszint. Petőfi hagyományának visszatérésekor mindig a legszeleesebb magyart népréteg frissíti fel kiküldött fiaival a szikkadó felsőt. Az az élethelyzet szóla! meg minden ilyen Petőfi-hagyomány visszatérésekor, amely szélességénél fogva a kor értelme és

szava. Szükségszerűen tapad ez a megszólalás a vers újabb népi-képzéséhez s az esztétikai elemek háttérbe kerüléséhez. Ez az az út, amikor a tartalom másodlagossá teszi a formát, a cél és szándék a szépséget. Ez azonban az irodalom hagyománya Petőfiben. Petőfivel kapcsolatban van egy másik hagyomány is: a személye. Ez még mindig legenda azok körében, akik a magyar írást intellektuáliáktól menten, népi közelségből veszik. Petőfi alakjával töméntelen számú könyv foglalkozik. S ezek a könyvek még ma sem maradnak el. A Petőfi féle írói-alkat hagyománya mellől elmaradhatatlan a Petőfi féle ember-alkat. Ujabban Kibédi Sándor irt Petőfiről színdarabot. (Szeptember végén. Cluj-Kolozsvár, 1934.) Ennek a színdarabnak egy eddig szemügyre nem vett Petőfi életrészlet adja meséjét: Petőfi házassága előtti napjai s e napokban egy Jókai által legendásított alakkal, Pila Anikóval való szerelme. Kibédi konkrétumot csinál a legendából, sőt mély beágyazású Petőfi problémát. Pila Anikóval a „föld leánya“ kerül szembe Szendrey Juliával, az urkisaszszonnyal. Partiumbeli román és magyar urak Erdély sorsán aggódó gyülekezete a darab háttere. Izgalmas és fojtott háttér. A probléma széles ívet és lázas szépséget kap helyenkint, a romantikára még hajlamos Kibédi Sándortól s a Petőfi szellemében vitt jeleneteken keresztül egy érzületében tényleg költő szólal meg, ha a színpadilag itt-ott vontatott is a darab vezetése. S ha a darab tudatosan romantikus hirtásokra is tör, a problémából Kibédi aktuális vonatkozásokat esihol ki. A Petőfi korabeli társadalmi, történeti harcok mai napokra is rávilágító mozzanatai s Petőfi személyének osztályvontatkozásai friss szemre s mai törekvésekre vallanak. A Petőfi hagyomány mai innerválásának jele ez. Az irodalmi hagyomány és a „népi-közelség“ érzésének találkozása. — Kibédi Sándor helyesen keresi az újtját. A bomlott világ szabad versei után ez a Petőfi felé való fordulás s ezzel együtt Kibédi Sándor eredeti osztály és népi környezetének az előtérbe kerülése, fejlődésének zálogosabb ígérlet, mint a — szerencsére felhagyott — intellektuális irodalmiság.

A SARLÓ CIMÉRE

A Sarlósok nehezményezik, hogy „Puritán realizmust“ e cikkemben őket is a „paraszt és falu mindenekelőtt“ kategóriába soroztam és elnézik a mondat értelmét, mely „fiatal nekibuzdulásról“ szól, amiből természetszerűen következik, hogy én ebben az összefüggésben csak a kezdő Sarlórol beszélhettem. A Sarlónak tehát semmi oka idegességre nincs. Nekik maguknak kellett volna a legjobban érezni és tudni, hogy én a Sarló pubertás korára gondoltam. A Sarló volt az egyetlen ifjúsági mozgalom, mely gyerekbetegségein szerencsésen túlesve, következetesen és állásfoglalón jutott el az osztályharc teljességéhez, az „etnográfiai szocializmustól“ tényleg a „puritán realizmusig“. Ha nem így lenne, akkor nem dolgoztunk volna együtt az UT-ban, ha nem így lenne, akkor szlovenszkoí viszonylatban nem tőlük tanultam volna meg azt, ami múltkori cikkem lényegét képezi: „az adottságok realitásán át megkeresni a lehetőségek realitását.“

(Stósz)

Fábry Zoltán

PRIVILÉGIUM. 1934: „Franciaországban a polgárháborút csak a franciák vivhatják meg. Németek, szlávok és zsidók nem vehetnek részt benne.“ (Action Française, 1934. IV. 5.)